

บทที่ 3 ระเบียบวิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ(qualitative research) มีการเก็บข้อมูลหลายวิธี ได้แก่ การศึกษาข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง การสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ได้แก่การสังเกตการณ์การประชุมประจำเดือนร้านค้าตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง กิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยวของชุมชน การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ การเข้าร่วมและติดตามกิจกรรมของชุมชน ที่ดำเนินการโดยองค์การบริหารส่วนตำบล ตลอดจนการศึกษาข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.1.1 ประชากรในการศึกษาค้นนี้ประกอบด้วย

3.1.1.1 ผู้บริหาร ทีมงานองค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำผึ้ง และผู้จัดการตลาดน้ำบางน้ำผึ้งรวม 28 คน

3.1.1.2 ผู้จำหน่ายสินค้าที่ตลาดน้ำบางน้ำผึ้งจำนวน 230 ราย (ในช่วงเดือนตุลาคม 2550) และนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวตลาดน้ำบางน้ำผึ้งช่วงวันเสาร์และอาทิตย์ในสัปดาห์แรกของเดือนเมษายน 2550 จำนวน 5,431 คน

3.1.2 กลุ่มตัวอย่าง

3.1.2.1 กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหาร ทีมงานอบต. และผู้จัดการตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง ใช้การสัมภาษณ์พูดคุยเชิงลึก เฉพาะผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการกำหนดทิศทางการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวได้แก่ นายกอบต. บางน้ำผึ้ง ทีมงานอบต.บางส่วน และผู้จัดการตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง

3.1.2.2 กลุ่มตัวอย่างผู้จำหน่ายสินค้าและนักท่องเที่ยวตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง ใช้สุทธยามาเน่ (Yamane. 1973 : 125) ค่าความคาดเคลื่อนในการสุ่มตัวอย่าง (sampling error) กำหนดเท่ากับ ± 0.05 ภายใต้อัตราความเชื่อมั่น 95% ได้ผู้จำหน่ายสินค้ากลุ่มตัวอย่างคิดเป็นจำนวน 146 คน แต่เพื่อให้การศึกษามีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้นและไม่ให้เกิดความรู้สึกแตกต่างระหว่างผู้จำหน่ายสินค้าที่ได้รับแจกแบบสำรวจ จึงได้แจกแบบสำรวจแก่ผู้จำหน่ายสินค้าทุกร้านค้า โดยมีผู้ส่งแบบสำรวจกลับมาจำนวน 192 คน และตัวอย่างกลุ่มนักท่องเที่ยวจำนวน 372 คน โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) ทั้งนี้ การสำรวจโดยใช้แบบสอบถามนั้น นอกจากเป็นการเก็บข้อมูลพื้นฐานของผู้จำหน่ายสินค้าและนักท่องเที่ยวแล้ว ยังใช้เป็นเครื่องมือในการได้พูดคุยกับกลุ่มตัวอย่างในเรื่องความคิดเห็นต่อการพัฒนาตลาดน้ำ สิ่งที่เป็นจุดเด่นและสิ่งที่ต้องพัฒนาต่อ เพื่อประกอบวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

- 1) ตัวผู้ศึกษา ที่ทำหน้าที่เป็นผู้สังเกต ตั้งคำถาม พูดคุยแลกเปลี่ยนกับกลุ่มประชากรในการศึกษา การจดบันทึกและวิเคราะห์ข้อมูล โดยพิจารณาความสัมพันธ์ของข้อมูลต่างๆ กับปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในช่วงการศึกษาวิจัย
- 2) แบบสอบถามเพื่อเก็บข้อมูลพื้นฐานร้านค้าและนักท่องเที่ยวในด้านอายุ เพศ ที่อยู่อาศัย ระดับการศึกษา รายได้ อาชีพ และนำมาประกอบการการสังเกตแบบมีส่วนร่วม และการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ เพื่อใช้วิเคราะห์ในเชิงคุณภาพ
- 3) การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ (Informal Interview) เป็นการสัมภาษณ์แบบมีจุดสนใจเฉพาะ (Focus Interview) คือตามกรอบแนวคิดในการวิจัยบางเรื่องที่ไม่สามารถสังเกตได้ แต่ต้องสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informant interview) ได้แก่ นายกอบต. ผู้จัดการตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง ผู้จำหน่ายสินค้า และนักท่องเที่ยว
- 4) การจดบันทึกข้อมูลที่ได้จากการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมและสัมภาษณ์ เช่น การประชุม การจัดกิจกรรมสำคัญๆ
- 5) เทปบันทึกเสียงและกล้องถ่ายรูป เพื่อบันทึกเสียงการสัมภาษณ์ และภาพเหตุการณ์ต่างๆ ที่สำคัญของตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บและรวบรวมข้อมูล ใช้วิธีการทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ เพื่อให้ได้ข้อมูลจากแหล่งต่างๆ ดังนี้

3.3.1 ข้อมูลปฐมภูมิ ใช้วิธีการเก็บรวบรวม ดังนี้

3.3.1.1 การลงพื้นที่เพื่อแนะนำโครงการวิจัยต่อนายกอบต. ทีมงาน ผู้จัดการตลาดน้ำ และผู้จำหน่ายสินค้า ตลอดจนนักท่องเที่ยว เพื่อสังเกต สัมภาษณ์ พูดคุยในประเด็นที่กำหนดไว้ในช่วงที่ดำเนินการวิจัย

3.3.1.2 สืบหาข้อมูลพื้นที่ ทั้งด้านสาธารณูปโภค การคมนาคม ธรรมชาติแวดล้อมของชุมชน รวมถึงแหล่งประกอบกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง เช่น โฮมสเตย์ วิทยาลัยชุมชน กิจกรรมพายเรือเที่ยวชมวิถีชีวิตริมคลอง การชมหิ่งห้อย การขี่จักรยาน สืบหาเส้นทางท่องเที่ยวของพื้นที่ เป็นต้น

3.3.1.3 จดบันทึกข้อมูล (Fieldnotes) บันทึกเสียงสัมภาษณ์ และบันทึกภาพชุมชน ภาพตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง เหตุการณ์สำคัญต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับตลาดน้ำบางน้ำผึ้งและชุมชนตำบลบางน้ำผึ้ง

3.3.2 ข้อมูลทฤษฎี ใช้วิธีการดังนี้

3.3.2.1 ศึกษาจากเอกสาร ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากแหล่งต่างๆ และจาก อบรม.บางน้ำผึ้ง รวมถึงสื่อสิ่งพิมพ์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่มีเนื้อหากล่าวถึงตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง ทั้งที่เป็นหนังสือพิมพ์ เว็บไซต์ วิทยุทัศน์จากรายการโทรทัศน์ที่มำถ่ายทอดตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง เป็นต้น

3.3.2.2 การจัดทำแบบสอบถามเพื่อสำรวจข้อมูลพื้นฐานกลุ่มผู้จำหน่ายสินค้าและนักท่องเที่ยว ในเรื่องอายุ เพศ ระดับการศึกษา รายได้ และเรื่องอื่นๆ ที่แตกต่างกันไปในแต่ละกลุ่ม ประชากร

3.3.2.3 การสัมภาษณ์แบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ ในกลุ่มของผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้จัดการตลาดน้ำ ทีมงาน ผู้จำหน่ายสินค้าสินค้าในตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง และนักท่องเที่ยว

3.3.2.4 การสังเกตแบบมีส่วนร่วมและสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม ในกิจกรรมต่างๆ ของพื้นที่ และติดตามกิจกรรมเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชนอย่างต่อเนื่อง

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

3.4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณจากแบบสำรวจ ด้วยการบันทึกข้อมูลในโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for Windows โดยสถิติพื้นฐานที่ใช้ประกอบด้วยค่าร้อยละของกลุ่มผู้จำหน่ายสินค้าและนักท่องเที่ยวในด้านเพศ อายุ การศึกษา รายได้ ช่วงเวลาในการขายและการใช้เวลาอยู่ในตลาดน้ำของนักท่องเที่ยว และข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง และใช้การทดสอบค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างระดับการศึกษา รายได้และค่าใช้จ่ายในตลาดน้ำบางน้ำผึ้งของนักท่องเที่ยว ประกอบการสังเกตและการวิเคราะห์ เชิงคุณภาพ

3.4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ด้วยวิธีการทางด้านมานุษยวิทยา คือ ใช้การพรรณนา (Descriptive analysis) ด้วยการดูความสัมพันธ์ของข้อมูลเชิงปริมาณบางส่วนกับ ข้อมูลจากการศึกษาวิจัย ด้วยการสังเกต การสัมภาษณ์ กับ ปรัชญาการณต่างๆ ว่ามีความสัมพันธ์กันอย่างไร เพื่อพิจารณาการดำเนินการและการจัดการตลาดน้ำบางน้ำผึ้งว่ามี การดำเนินการอย่างไร และเป็นไปตามหลักการของการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์โดยชุมชนที่ยั่งยืนหรือไม่ ภายใต้กรอบแนวคิดการวิจัยที่กำหนดไว้

3.4.3 การตรวจสอบข้อมูล

3.4.3.1 การตรวจสอบการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ดำเนินการด้วยวิธีการ

ตรวจสอบสามเส้า คือ

- 1) ใช้แหล่งข้อมูลหลายแหล่งในการวิเคราะห์เรื่องเดียวกัน ได้แก่ ผู้นำองค์กร คือนายกอบต.และทีมงาน ผู้จัดการตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง ผู้นำสายสินค้า และแบบสอบถาม
- 2) เก็บข้อมูลด้วยวิธีการที่แตกต่างกัน คือ จากเอกสาร การสนทนารายบุคคล การสังเกตแบบมีส่วนร่วม
- 3) เก็บข้อมูลในช่วงเวลาที่แตกต่างกัน คือ ในเวทีการประชุมประจำเดือน ในการเปิดดำเนินการตลาดน้ำบางน้ำผึ้งในวันปกติและในช่วงเทศกาล การลงพื้นที่ติดตามการจัดกิจกรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลที่เกี่ยวข้องกับตลาดน้ำในวันธรรมดา วันหยุด และในเทศกาลต่างๆ การลงพื้นที่ในช่วงที่ไม่มีการเปิดดำเนินการตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง เพื่อพูดคุยกับผู้จำหน่ายสินค้าในชุมชน รวมถึงเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามในช่วงเวลาที่แตกต่างกัน